

הדלקת נרות חנוכה במנינים בחוץ

שולחן ערוך אורח חיים הלכות חנוכה סימן תרעא ס"ז

ובבה"כ מניחו (מ) בכותל דרום ((מא) יב' < או בדרום המנורה, (מב) <ז> ומסדרן ט ממזרח (מג) למערב) (ת"ה סי' ק"ד ב"י), (מד) ומדליקין <ח> [י] י' ומברכין (בבית הכנסת) משום פרסומי ניסא. הגה: ואין אדם יוצא בנרות של בהכ"נ, (מה) וצריך לחזור ולהדליק [יא] יא' } בביתו (ריב"ש סימן קי"א); ונוהגין (מו) להדליק בבהכ"נ בין מנחה למעריב; * ויש נוהגין להדליק בערב שבת (מז) י [יב] יב' } קודם מנחה (כל בו ואבודרהם); (מח) ואם רוצים למהר להתפלל לאחר שבירך הש"צ והדליק אחד מהן, (מט) יא יוכל [יג] יג' } השמש להדליק הנשארים, והש"צ יתפלל (מהרי"ל).

ספר שבלי הלקט ענין חנוכה סימן קפה

כתב בעל הדברות ז"ל נהגו להדליק נר חנוכה בבית הכנסת ויש מקומות שנהגו להניחה על הפתח ויש שמניחין אותה באמצע בית הכנסת עד כאן דבריו. וגם אנו נוהגין להדליק בבית הכנסת ולא ידענו שורש וענף למנהג הזה. ומורי ר' יהודה אחי שני נר"ו היה נמנע מלהדליקה שלא לברך עליה וכן דעתי נוטה כי מאחר שכל אחד ואחד מדליק בביתו מה צורך להדליק בבית הכנסת ואילו היו אורחין ישינן בבית הכנסת היו הם צריכין להדליק דקי"ל אכסניי חייב בנר חנוכה ואם אין שם אורחין מה צריך להדליק ושמא מפני שהיא בית דירה אין להדליק.

שו"ת הריב"ש סימן קיא

עוד כתבת ידוע הוא שכל אחד מישראל חייב במצות נר חנוכה אפילו עני המתפרנס מן הצדקה ימכור כסותו יען המצוה חביבה וא"כ כל אחד חיי' להדליק ולברך בביתו. ומה שנהגו כל ישראל להדליק ש"צ או השמש בבהכ"נ למה, אי לפרסומי ניסא כל אחד חייב להדליק בביתו, ואי להוציא עניים ידי חובה כמו קדוש הרי העני המתפרנס מן הצדק' חיי' להדליק בביתו, וכמו שבליל הפסח אין מקדשין בבה"כ כן ראוי לעשות בנ"ח =בנר חנוכה=, א"כ הברכה שמברך המדליק בב"ה יראה שהיא לבטלה, ואם נאמר להוציא עצמו באותה הדלקה בודאי אינו יוצא משום חשד. שאם חצר שיש לה שני פתחים לב' רוחות צריכה שתי נרות כרבא משום חשד שמא לא הדליק (שבת כג) כ"ש החזון או אחר שחייב להדליק בביתו. ועוד שלא נהגו כן אלא שחזור ומדליק בביתו. ובקשתי וחפשתי טענה להציל החזון מברכה זו והי' קרובה ממנו.

תשובה המנהג הזה להדליק בבהכ"נ מנהג ותיקין הוא משום פרסומי ניסא כיון שאין אנחנו יכולין לקיים המצוה כתקנה כל אחד בביתו שהיא להניחה על פתח ביתו מבחוץ, כדתנן (שבת כא:): בההיא דגמל טעון פשתן וכו'. וכיון שעת' שיד האומות תקפה עלינו ואין אנו יכולין לקיים המצוה כתקנה ומדליק כל אחד בפתח ביתו מבפנים ואין כאן פרסומי ניסא כי אם לבני ביתו לבד לזה הנהיגו להדליק בבהכ"נ לקיים פרסומי ניסא. ואע"פ שאין מברכין על המנהג זהו במנהג קל כמו מנהג של ערבה שאינו אלא חבטא בעלמא אבל בזה שהוא לפרסם הנס בבהכ"נ ברבים מברכין עליו. כמו שנהגו לברך על ההלל של ר"ח ואע"פ שאינו אלא מנהג ואין בזה משו' ברכה לבטלה כלל, וכדעת ר"ת ז"ל. ומ"מ באותה הדלקה של בהכ"נ אין אדם יוצא בה וצריך לחזור ולהדליק כל א' בביתו דמצות חנוכה נר איש וביתו

שו"ת חכם צבי סימן פח

בש"ע סי' תרע"א סעיף ז' ומדליקין ומברכין בב"ה ק"ק לפי מסקנת הש"ע לעיל בר"ח דעדיף טפי שלא לברך אהלל דריש ירחא א"כ אזדא לה ראי' הריב"ש במה שמברכין על הדלקת נ"ח בב"ה אף שאינו אלא מנהג שהרי כל ראייתו אינה אלא מברכת הלל דר"ח וכיון שהוא ז"ל סובר כהרמב"ם דאין מברכין על הלל דר"ח אמאי פסק הכא דמברכין על הדלקת נ"ח בב"ה ואפשר דסמך נמי אמ"ש הכל בו דהכא הוא קידוש שמו ית' לברכו במקלות אף שהוא דוחק כיון שאין ראייה לדבר האיך מברכין ולא עוד אלא שהרב ב"י סבור בקידושא דבי כנישתא שהיא תקנה שהוזכרה בתלמוד

דטוב שלא לברך ולקדש כיון דאין לנו אורחים ואין קידוש אלא במקום סעודה כ"ש בהדלקת נ"ח בב"ה שלא הוזכרה בתלמוד ואף דאיכא למימר דהתם אזדא ליה טעמא דאורחים והכא אדרבא נתחדש לנו צורך הפרסו' כיון שאין אנו מדליקין מבחוץ כבזמן התלמוד מ"מ קשה לחדש מדעתנו דבר בלתי ראיה ולא עוד אלא דלסברת הכל בו קשה למה גם בימי התלמוד לא תקנו לנו רבותינו נ"נ לברך שמו במקהלות אף שהיה להם פרסום בהדלקתם מבחוץ וצריך לצרף הטעמים של הריב"ש והכל בו ואפשר שהרב"י ז"ל סמך לו על פשיטות דברי הפוסקים שהביא הטור ז"ל שמשמע שהיה מנהג פשוט לברך בימיהם ובאמת אינה ראיה כי כל הפוסקים ההם ז"ל הם האשכנזים וצרפתים דס"ל דמברכין על המנהג כבהלל דר"ח וכדברי ר"ת ז"ל אבל להרמב"ם אין לברך והא ראיה שלא הביא הרמב"ם ז"ל מנהג זה צבי אשכנזי ס"ט:

שו"ת מנחת שלמה תניינא (ב - ג) סימן נה

ומיהו בעיקר תמיהת החכ"צ דלעיל על המחבר שכתב לברך על הדלקת נר חנוכה בביהכנ"ס אף שאינו אלא מנהג, יש לומר דלא נחלקו הפוסקים בברכה על המנהג אלא במקום שכל עיקר המצוה הוא רק ממנהגא, וכמו הלל בר"ח או ברכה על קריאת מגילת רות וקהלת שכל ענין קריאתם הוא מצד המנהג, משא"כ בנר חנוכה שהרי כל אדם מחויב בהדלקת נר חנוכה בביתו בשמונה ימים אלו ולברך עליו, אלא שהנהיגו להדליק גם בבית הכנסת משום פרסומי ניסא, וכאילו הרחיבו את פרסום הנס מהבית גם לביהכנ"ס, בכה"ג לכו"ע מברכין עליו, וכעין מה שנהגו לקדש קידוש של שבת בביהכנ"ס גם כשאין אורחים. ואינו דומה לחביטת ערבה שחיובו הוא רק במקדש, וכל ישראל אינם מחויבים בזה כלל, ולכן בגבולין הוי רק מנהג שאין מברכים עליו (ועי' תוס' רי"ד סוכה מ"ד ע"ב).

שו"ת מהר"ם שיק יורה דעה סימן שעד

מיהו נראה דזה דווקא במנהג שהוא לסייג למצוה או שמצינו ושייכה המצוה ההוא ביום אחר ומשם נשתלשל מצד המנהג לנהוג כן גם בימים אחרים וכיון דמברכין על העיקר יכולין לברך ג"כ על המנהג שהוא סניף מן המצוה ועיקר לשון וצונו קאי על עיקר המצוה ובזה מיושב קושית מרן זצ"ל שכ' הרא"ש ביומא דעל טבילה בעוה"כ אין מברכין דלא נשתלשל מנהג זה לטבול להתפלל ביה"כ בנקיות מטבילות נדה או טבילות גר אבל הדלקת נר ביוה"כ נשתלשל ובא מן תקנות הדלקות נר בשבת ויו"ט רק דיש מקומות שחששו שיתאוה לאשתו אבל במקום שלא חששו נשאר על עיקר הדין וא"ש:

וכן אנו מברכין על עיקר המצוה או החיוב בכל מצוה שממנה נשתלשל המנהג ההוא וכשם שמברכין על בדיקת חמץ שהיא תחילת ביעור וה"נ במנהג מברכין על עיקר המצוה שממנה נשתלשל זה ולכך שפיר מברכין בהלל דר"ח שנשתלשל מן החיוב שאומרים הלל במועדים וימים טובים וגם ר"ח הוי כמו מועד (ובעירוכין דף י' פריך כיון דר"ח אקרי מועד הלל נמי נימא ומשני דאינו אסור במלאכה ועיין בתוס' בר"ה דף כ"ג ד"ה משום וכו' דנהגו דלא לעשות וא"כ שוב ראוי לומר הלל כמו בשאר מועד ולכך ראוי לברך) וכל הדלקת נ"ח בביהכנ"ס שנמשך ונשתלשל מעיקר מצות הדלקת נ"ח:

אבל קריאת רות וקהלת אין לה שום שייכות לחיוב קריאת מגילת אסתר ובשלומא מגילת איכה י"ל דאיכא קצת המשך וטעם אחד דכשם שמברכין על הטובה כן מברכין על וכו' אבל רות וקהלת אין להם שום המשך לזה ולכך אין מברכין לדידן על מנהג כזה. ונראה דבחיבוט ערבה פליגו בזה אי עשו כסניף לעיקר ערבות שבלולב ועיקר הברכה נהי שאין מברכין על ערבה שבלולב על נטילת ערבה מ"מ לפעמים אם נטלה בפ"ע מברך עלי' וכדקי"ל באו"ח סי' תרנ"א סעי' י"ב ולכך דימו לזה הלל ומאן דלא מברך סובר דכאן בערבה הוי רק טלטול בעלמא שהרי כבר ברכו על הערבה שבלולב בכלל לולב:

ועכ"פ כבר נראה לי טעמא דמלתא דעל מנהג שאין לו מקור בשום מצוה חיובת אין מברכין. וא"כ הה"ד בנר תמיד הנ"ל ונהי שבמקדש הדליקו וברכו אבל אין להדלקה זו שבביהכ"נ מקור והשתלשלות משם ואדרבה דרשינן לא תעשו אתי דמות שמי הממששין בביהמ"ק לא תעשו. ואסור לעשות כדאיתא בר"ה דף כ"ד. ונהי שאנו מחוייבים לעשות זכר

למקדש אבל לא לדמות כבוד ביהכ"נ לביהמ"ק אלא שאנו מחוייבין מצד עצמינו לכבד ביהכ"נ וילפינן לה מקרא דואה"י להם למקדש מעט וכשם שמחוייבין לכבד ולרביץ ה"נ חייבין בכבודה להדליק נר וכשם שאין מברכין על כיבוד וריבוץ ה"נ אין מברכין על הדלקת נרות ומאן דמברך עביד שלא כדין

אורחות חיים חלק א הלכות חנוכה אות יז

ונהגו להדליק נר חנוכה בבית הכנסת להוציא מי שאינו בקי ושאינו זריו בזאת המצוה גם כי הוא הדור המצוה ופרסום הנס זכר למקדש

ספר המנהיג הלכות חנוכה עמוד תקלא

ויראה לי דאין חיובא בבית הכנסת להדליק נר שלחנוכה כ"א בבית שאדם דר בו מדאמ' כדי שתהא מזוזה מימין ונר חנוכה משמאל, ובית הכנס' פטור ממזוזה, כדאמ' בפ"ק דיומ' [י"א ע"ב], אלא אם כן יש שם בית דירה (לדור) [לחזן] (ב)בית הכנסת, **אלא נהגו כך על זה שהנס בא במקדש בית עולמי' ועושים כמו כן במקדש מעט בגולה לפרסם הנס לפי שכולם מתקבצים שם.** אב"ן.

שו"ת מנחת יצחק חלק ו סימן סה אות ג

וע"ד אם לברך על נרות חנוכה בהתאסף הציבור והנוער בככר העיר בחנוכה משום פרסומי ניסא. הנה כמה דחקו רבותינו למצוא טעם על ברכה זו בביהכ"נ כמבואר בתשו' הריב"ש (סי' קי"א) ובתשו' חכם צבי (סי' פ"ח), ואיך יעלה על הדעת לחדש מעצמנו מה שלא שערו אבותינו, וביותר על עיקרם של אסיפות כאלה אין רוח חכמים נוחה הימנם ואיכמ"ל וגם כהדג"ק כתב טעמים לשבח דאין מקום לברכה זו שם

שו"ת ציץ אליעזר חלק טו סימן ל

אם מותר לברך על הדלקת נרות חנוכה במסיבה. ב"ה, טו"ב מרחשון תשמ"א. ירושלים עיה"ק תובב"א. לכבוד התורני היקר הר"ר שמואל כץ שליט"א. שלום וברכה. יקרת מכתבו קבלתי ועל דבר שאלתו אם מותר לברך על הדלקת נרות חנוכה במסיבה, הנני להשיבו כדלקמן ובקצרה.

ברור הדבר שאין לברך, ופוק חזי כמה דיות נשתפכו בקשר למנהג ההדלקה בבית הכנסת ואיך שאפשר לברך על כך, וכמה מגדולי דורות הקפידו באמת שלא לברך על ההדלקה בביהכ"נ [הגם שלמעשה כן מברכין כפסק השו"ע] יעוין בספר ארחות חיים להר"א מלוניל ז"ל ה' חנוכה אות י"ז, ושבולי הלקט סי' קפ"ה, שו"ת ריב"ש סי' קי"א, ברכי יוסף או"ח סי' תרע"א סק"ו, שו"ת מהר"מ שיק חיו"ד סי' שע"ד ושו"ת התעוררות תשובה ח"א סי' ק"ג, ועוד יעו"ש.

על כן ברור ופשוט הדבר שאין בכחנו להוסיף עוד ולהנהיג להדליק ולברך על הדנ"ח במסיבות, ויש למנוע זאת, והמברך מברך ברכה לבטלה, והנמנע יקבל שכר על הפרישה. בברכה ובהוקרה אליעזר יהודא וולדינברג.

שו"ת שבט הלוי חלק ד סימן סה

הנה כבר נשאלתי ע"ז כ"פ, ודעתי העני' דאין לברך, וטעמי ונמוקי דהפוסקים נתקשו בעצם המנהג של הדלקה גם בבית הכנסת, וכ' הריב"ש בתשובה סי' קי"א דבהדלקה זאת אין אדם יוצא בה, ובב"י תרע"א כ' בשביל האורחים שאין להם בית שמוציאים אותם בהדלקה זו, וכבר נתקשה בדבריו החכם צבי סי' פ"ח, ועיין ג"כ בתשובת בנין שלמה סי' נ"ג מה שמהסס בזה, אלא דמכ"מ מנהג ותיקין הוא כמש"כ הריב"ש בתשובה שם, ובכל בו כ' הטעם כדי להוציא למי שאינו בקי, וגם כי הוא הידור המצוה ופירסום הנס וזכר למקדש, - והנה בטעם להוציא שאינו בקי חולק הריב"ש שם שהי' אביר הפוסקים שכ' שאין אדם יוצא בזה, - וא"כ עיקר הטעם במש"כ הכל בו משום הידור מצוה פרסום הנס וזכר למקדש, וא"כ אולי לא נתיסד המנהג רק בבית הכנסת דיש בזה דמיון להדלקת מנורה במקדש ואיכא בזה זכר למקדש, והא ראי' דפליגי בזה הפוסקים אם להדליק בבית הכנסת מזרח מערב או צפון דרום, כמבואר בטור סו"ס

תרע"א ובשאר פוסקים בזה, ואם אמרו בבית הכנסת דנעשה כאחד ממנהגי בית הכנסת הקדושים מנ"ל להוסיף במה שאינו דומה, וכל מנהגי ישראל נתיסדו בטעמים שנגלו לפני מיסדי התקנה, וכיון שאין נ"ד דומה לגמרי אין בכחנו להוסיף, וידעתי גם ידעתי שהיו מדינות שהיו מברכים במסיבות כאלה אבל מי יודע אם רוח חכמים נוחה מהם. ומה"ט נראה דהקפידו להדליק בבית הכנסת בין מנחה למעריב לעשות דמיון להדלקת מנורה מקדש שבאה הדלקתה אחרי תמיד של בה"ע לפני הקטרת האימורים כל הלילה כמבואר פסחים נ"ט ע"א, ואפ"ל בערב שבת דעת הד"מ סי' תרע"א ס"ק ה' להקפיד להדליק אחרי מנחה יע"ש

שו"ת יביע אומר חלק ז - אורח חיים סימן נז

ו) והנה ראיתי מלכים מדיינים מרבני דורינו הי"ו אודות מסיבות הנערכות באולמי שמחות וכיו"ב בלילי חנוכה, עם המון חוגג, ומשמיעים בהם דברי תורה ומוסר לקרב את ישראל אל צור מחצבתם, האם רשאים להדליק שם נרות חנוכה בברכות, משום פרסומי ניסא, לברך את השם במקהלות, וכמו שפשט המנהג הזה בבית הכנסת, או שמא נאמר הבו דלא להוסיף עלה, ודי לנו לברך על הדלקת נ"ח בבהכ"נ, שהוא מקדש מעט, ויש בו דמיון לנס שאירע בבית המקדש, ורוב רבני דורנו סוברים כסברא אחרונה דשב ואל תעשה עדיף. וכן כתב בשו"ת שבט הלוי ח"ד (סימן סה), שלדעתו אין לברך בכיו"ב, מכיון שעצם המנהג שנהגו לברך על הדלקת נ"ח בבהכ"נ דנו בו האחרונים, לפי מ"ש בש"ע (סי' תכב) שאין לברך על ההלל בר"ח, מפני שאינו אלא מנהג, והטעם שכתבו כדי להוציא את מי שאין לו דירה, חולק על זה הריב"ש שהוא אביר הפוסקים, וס"ל שאין אדם יוצא בזה י"ח, וע"כ צ"ל שהטעם כמ"ש הכל בו, שהוא משום פרסום הנס ולברך את ה' במקהלות, וזכר למקדש, וא"כ מנ"ל להוסיף במה שאינו דומה לבית המקדש שאירע בו הנס. ואף שידעתי שבכמה מדינות היו נוהגות להדליק נ"ח ולברך במסיבות כאלה, מי יודע אם רוח חכמים היתה נוחה מהם. עכת"ד. וכ"כ בספר אז נדברו חלק ו (סי' עה) בשם ידידנו הדגול הגאון רבי שלמה זלמן אוירבך שליט"א, שאין לברך, שמכיון שמבואר בתשובת הריב"ש (סי' קיא) שמקור הברכות במנהג זה על יסוד דברי רבינו תם לברך על מנהג קריאת ההלל בר"ח, והדבר שנוי במחלוקת, והרמב"ם והש"ע ס"ל שאין לברך, לכן די לנו במה שנהגו, ואין להוסיף על כך. ע"כ. וכ"כ בשו"ת מנחת יצחק ח"ו (סי' סה אות ג). ע"ש. וכ"כ ידידנו הדגול הגרא"י ולדינברג שליט"א בשו"ת ציץ אליעזר חט"ו (סימן ל). ע"ש. אולם בספר משנת יעקב להגר"י רוזינטל נר"ו (בהל' חנוכה עמוד ר"ס) כתב לברך, כי פעמים רבות הפרסום במסיבות אלה גדול ביותר, אפ"ל מן הפרסום של בהכ"נ, מהקהל הרב הנוהר לשם. ע"ש. ואחרי הודיע ה' אותנו את כל הנ"ל ביישוב דברי מרן הש"ע בזה, נראה שהנוהגים לברך על הדלקת נרות חנוכה במסיבות כאלה, יש להם על מה שיסמוכו, כיון שיש בזה משום פרסומי ניסא. ומה טוב להתפלל שם תפילת ערבית בצבור מיד לאחר ההדלקה, וכפי שנוהגים בבתי הכנסת. וע' בשו"ת בנין שלמה (סי' נג). ודו"ק.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רסח ס"י

א"א ברכה מעין שבע (כד) יג <ח> ח) בבית יא' { חתנים ואבלים, (כה) יד דליכא טעמא דמאחרין לבא שיהיו ניוזקין.

משנה ברורה סימן רסח ס"ק כ"ד

פי' [יח] כשמתפללין בביתם במנין וכ"ש אותן שמתפללין לפרקים במנין בבית אבל כשיש קביעות על איזה ימים [ט] ויש ס"ת אצלם וכמו בירידים דומה לבהכ"נ קבוע ואומרים: